

Value System or Legal System, Part 2
February 11th 2023

Timely Torah is sponsored by
Timely Torah is sponsored by
David and Ricky Adler
for a Refuah Shelaima for
Chiyenna Beyla bat Avital Sara

Those who ask

Is there morality outside of Torah?

Written Torah

1. Bereishis 18:25

חללה לך מעשה! בדבר הזה להמית צדיק עם-רשע והנה כצדיק כרשע חללה לך השפט כל-הארץ לא יעשה משפט:
Far be it from You to do such a thing, to bring death upon the innocent as well as the guilty, so that innocent and guilty fare alike. Far be it from You! Shall not the Judge of all the earth deal justly?"

2. Devarim 6:18-19

וַיַּח וַעֲשִׂיתָ הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב, בְּעֵינֵי ה'--לֹמַעַן, יִיטֵב לְךָ, וּבֵאתָ וִירָשְׁתָּ אֶת-הָאָרֶץ הַטֹּבָה, אֲשֶׁר-נִשְׁבַּע ה' לְאַבְרָהָם.

3. Magid Mishna, Shecheinim 14:5

Rabbi Ya'akov Trump

וכן אמרה ועשית הישר והטוב והכוונה שיתנהג בהנהגה טובה וישרה עם בני אדם ולא היה מן הראוי בכל זה לצוות פרטים לפי שמצות התורה הם בכל עת ובכל זמן ובכל ענין ובהכרח חייב לעשות כן ומדות האדם והנהגתו מתחלפת לפי הזמן והאיש והחכמים ז"ל כתבו קצת פרטים מועילים נופלים תחת כללים אלו ומהם שעשו אותם בדין גמור ומהם לכתחילה ודרך חסידות

Oral Torah

4. Sifrei Acharei Mos 9:13

את משפטי תעשו, אלו דברים הכתובים בתורה, שאלו לא נכתבו בדין היו לכותבן, כגון הגזילות והעניות וע"ז וקללת השם ושפיכות דמים, שאלו לא נכתבו בדין היה לכותבן.

5. TB Kesubos 22a

למה לי קרא? סבא היא

The Gemara asks: **Why do I** need to derive this from **the verse? It is based on logic**

If yes, where does it come from?

6. Shmos 24:12

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עֲלֵה אֵלַי הַהָרָה וְהִי־יִשָּׂם וְאֶתְּנֶה לְךָ אֶת־לֶחֶת הָאֲבֹנִים וְהַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת אֲשֶׁר כָּתַבְתִּי לְהוֹרֹתָם:

The Lord said to Moses, "Come up to Me on the mountain and wait there, and I will give you the stone tablets with the teachings and commandments which I have inscribed to instruct them."

7. Meshech Chochma, ad loc.

והתורה והמצוה אשר כתבתי להורותם, אשר כתבתי לא יתכן על התורה והמצוה ועיין רשב"ם, ונראה דאלמלא נתנה תורה היו למדין צניעות כו' גזל מנמלה כו' (גמ' עירובין), **לכן אמר אשר כתבתי בספר הטבע אשר יצאתי שוה ספר של השי"ת היוצרה**, ולפי דברי ריש לקיש בריש ברכות, הכוונה על אשר כתב השם בנשמות כלל ישראל שכל אחד קיבל חלקו מסיני והוא כתוב על לוח לבם חרותה במקור נשמותיהם כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש וזהו גמרא ודו"ק.

Rabbi Ya'akov Trump

8. Vehaaretz Natan Livnei Adam, Rav Yehuda Amital

הקב"ה ברא את האדם "בְּצֶלֶם אֱלֹהִים" (בראשית א', כז), וחנן אותו ברגישות מוסרית ומצפונית - מוסר טבעי. רגישות זו מאפיינת את האדם מאז בריאת העולם, גם כשלא נבעה מתוך ציווי אלוהי ישיר. הקב"ה פונה לאדם דרך המצפון והמוסר. כך עולה מדברי הגמרא בעירובין (ק ע"ב):

אמר רבי יוחנן: אילמלא לא ניתנה תורה היינו למידין צניעות מחתול וגזל מנמלה ועריות מיונה. דרך ארץ מתרנגול...

9.

10. Orot HaTorah 12:3

כל דבר של תורה צריך דרך ארץ שיוקדם לו. אם הוא ענין שהשכל והיושר הטבעי מסכים לו, צריך לעבור בדרך ישר, בנטיית הלב והסכמת הרצון הטהור המוטבע באדם, כגזל, עריות, וצניעות, מנמלה, יונה, וחתול, וקל וחומר מההכרה הפנימית של האדם עצמו וחושו הרוחני. ואם הוא ענין שהוא נעלה מן השכל והנטייה הליבית, צריך גם הוא לעבור דרך הצנור של דרך ארץ, ביחש הקישור שיש לכל פרט עם הכללות כולה, בתור מצוה גוררת מצוה. וגם היושר המוחשי להיות קשור בתורה, בחפץ העליון האלהי המתגלה באור תורה, וההתאגדות עם כללות האומה לדורותיה עם דרכי חייה ברעיון הקודש, כל אלה ארחות דרך ארץ הם, שמכשירים את ההארות שהן יותר פנימיות מהן להאיר בזהר

ובהירות מבהקת.

Must One Obey that Morality?

11. Introduction of Rav Nissim Gaon to Shas

כי כל המצוות שהן תלויין בסברא ובאובנתא דליבא כבר הכל מתחייבים בהן מן היום אשר ברא אלקים אדם על הארץ עליו ועל זרעו לדורי דורים

12. Moreh Nevuchim III:17

ואמרו: "במדה שאדם מודד – בה מודדין לו" וזה – לשון ה'משנה'. ובארו בכל מקום שהמשפט מחויב בהכרח בחוקו ית', והוא שיגמול העובד על כל מה שיעשה ממעשי הבור והיושר – ואף על פי שלא צווה בו על ידי נביא – ושיענוש על כל מעשה רע שיעשהו האיש – ואף על פי שלא הוזהר ממנו על ידי נביא – אחר שהוא דבר שהשכל מזהיר ממנו – רצוני לומר: ההזהרה מן העול והחמס.

Again, "The deserts of man are meted out to him in the same measure which he himself employs." (Mish. Sotah, 1:7.) These are the words of the Mishnah. Our Sages declare it wherever opportunity is given, that the idea of God necessarily implies justice; that He will reward the most pious for all their pure and upright actions, although no direct commandment was given them through a prophet; and that He will punish all the evil deeds of men, although they have not been prohibited by a prophet, if common sense warns against them, as e.g., injustice and violence.

Limits of outside Morality

Internal vs External Logic

13. Chazon Ish, Emunah UBitachon page 21

חובות המוסריות כמה לפעמים גוף אחד עם פסוקי הכלכה, והכלכה היא המכרעת את האסור ואת המותר של תורת המוסר. כיולד,

14. Chazon Ish, Even Haezer 148, Kiddushin 32a

15.

שם תוד"כ רב יחודה, לפי שזכו גוף הכיבוד כ"ו ואע"ג דאמרינן בסמוך כ"ו, מצוהר מדבריהם שאין הבן חייב לעשות רלון אציו צמה שאין לאז שום חופעת וכ"כ הרמב"ן והרשב"א יצמות ו' והביאם הגר"א סי' ר"מ ס"ק ל"ו, ומיחו קשה דהא כתבו תו' ל"א צ' ד"ה ר"ע, בשם ירושלמי דלונה זכו כיבוד, ואם האז רולה צתקנת צו ומלטער כשנושא אשה שאינה לרלון האז למח יחא רשאי ללערו ואינו צכלל מורא, ולמה דבר זה קל מסותר דבריו בהכרעת הדעת צלצד, והגר"א ז"ל סייס דרשב"א משמע דדוקא לענין דחית לאו לא חשיב עשה של תורה, ואפשר דכונת רשב"א דמ"מ הוא חיוב דאורייתא שהרי רלון החורה צביצוד אצ ומורא, אלא שעיקר העשה הוא צביצוד של מאכילו ומשקחו, וכעין שכתבו תו' שצעות כ"צ צ' ד"ה אכיתירא, צחצי שיעור, ומיחו דברי החו' ורשב"א הוא צדצר שאין לאז רלון כלל צמעשה שמלוהו, אצל צדצר שחפץ צחמת כמו נידון מהר"ק לא שמענו שיהא רשאי ללערו, ועיקר טעמו של מהר"ק שהאז צריך לצטל רלנו מפני רלון צו, צכה"ג, ואין הבן חייב צביצוד זה, כמו שאינו חייב ליתן מתנות לאציו מפני שהאז חומד חפציו, ואפי' למ"ד משל צן אינו חייב צזה, כמו שאינו חייב צבעדפה ועוד שמלוה צאשה שהוא חפץ וכמו שהאריך מהר"ק.

Positive not Negative

16. Maharal, Nesivos Olam, Gemilus Chasadim 1

ובפרק קמא דסוטה (י"ד ע"א) אמר רב אחא מאי דכתיב אחרי ה' אלקיכם תלכו וכי אפשר לאדם להלוך אחר השכינה והלא כבר נא' כי ה' אלקיך אש אכלה הוא אל קנא אלא הלוך אחר מדותיו מה הוא מלביש ערומים דכתיב ויעש ה' וגו' כתנות עור וילבישם אף אתה הלבש ערומים הקב"ה מבקר חולים דכתיב וירא אליו ה' אף אתה בקר חולים הקב"ה קובר מתים דכתיב ויקבור אותו בגיא אף אתה כך הקב"ה מנחם אבלים דכתיב ויהי אחרי מות אברהם ויברך אלקים את יצחק אף אתה כך ע"כ. ומה שעל ידי המדה הזאת בפרט אפשר להתדמות לבוראו, מפני שזאת המדה היא מה שעושה האדם בעצמו. כי המשפט לא שייך לומר שהוא הולך בדרכי השם יתברך, כי ההולך הוא הולך מצד עצמו ועושה מעצמו מרצונו ומדעתו וזה נקרא שהוא הולך בדרכי השם יתב' כאשר עושה דבר מדעתו, ואילו המשפט הוא מחויב לעשות משפט ולא נקרא זה שהולך בדרכי הקב"ה, רק כאשר הוא עושה חסד לפניו משורת הדין והוא עושה מדעתו ומרצונו בזה שייך שהולך בדרכי השם יתברך.

Misinterpretation

17. Minchas Asher, Devarim 51:4

ועוד מצינו דרך ביסוד גדר רצון ה' המחייבת את האדם, בהקדמת רבינו נסים גאון על הש"ס וז"ל "כי כל מצות שהם תלויים בסברא ובאובנתא דליבא כבר הכל מתחייבים בהם מן היום אשר ברא אלהים אדם על הארץ עליו ועל זרעו אחריו לדורי דורים" ועיין שם שהאריך בזה דהמצוות השכליות חייבים הכל בהם מסברת הלב, וכן כתב הנצי"ב בהסכמתו לספר אהבת חסד לחפץ חיים דאף בני נח מצויים במצוות השכליות אף אילולי נצטוו בהם.

אמנם לענ"ד אין הדברים פשוטים ומוסכמים דאין דעת האדם מוחלטת כלל והשקפותיו משתנות מעת לעת ויש מן חכמי האומות שחידשו יסודות של כפירה ואכזריות מאובנתא

דליבא, אמנם אף אם נקבל הדברים לגבי בני נח מאומות העולם, נראה דבני א-ל חי שקבלו תורה מסיני אין להם מלבד התורה הקדושה ורק עליה נאמר "זכרו תורת משה עבדי אשר ציויתי בחורב חקים ומשפטים ואין לנו תורה זולתה. וגדולה מזו כתב חידוש עצום באגרות משה או"ח ח"ד סי' ס"ו דמה שאמרו חז"ל "שלא שינו את שמם לבושם ולשונם" אינו אלא לפני מת"ת (ועיין בזה מש"כ במנחת אשר שמות סימן א'). ושו"ר ב"אסופות רח"ה" עירובין סי' ח' שכתב כדברינו, ושמחתי מאוד כיון שבדברי אחד הגאונים עסקינן.

ומישום כך נראה טפי דיש שני דרכים בלבד לעמוד על סודו וענינו של רצון ה' והם שני דרכים שנתבאר לעיל.

Clash with Commands

18. TB Yoma 22b

"וַיָּרֶב בְּנֶחֱלִי", אָמַר רַבִּי מַנִּי: עַל עֶסְקִי נֶחֱלִי. בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לִשְׂאוֹל: "לֵךְ וְהַכִּיתָ אֶת עַמְלֶק", אָמַר: וְמָה נִפְשׁ אַחַת אֶמְרָה תּוֹרָה הֵבֵא עֲגֻלָּה עֲרוּפָה — כָּל הַנִּפְשׁוֹת הֵלָלוּ, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

§ Having mentioned the verse about Saul, the Gemara proceeds to interpret more of that passage: "And Saul came to the city of Amalek and he strove in the valley" (I Samuel 15:5). **Rabbi Mani said:** This means that Saul strove with God, as it were, concerning the matter of the valley. At the time when the Holy One, Blessed be He, said to Saul: "Now go and attack Amalek and proscribe all that belongs to him; do not pity him, but kill men and women alike, infants and sucklings alike, oxen and sheep alike, camel and donkey alike" (I Samuel 15:3), Saul countered and said: **Now, if** on account of **one life** that is taken, in a case where a slain person's body is found and the murderer is unknown, **the Torah said to bring a heifer whose neck is broken** to a barren valley, in the atonement ritual described in Deuteronomy 21:1–9, **all the more so** must I have pity and not take **all these** Amalekite lives.

וְאִם אָדָם חָטָא, בְּהֵמָה מֶה חָטָא? וְאִם גְּדוֹלִים חָטָאוּ, קִטְנִים מֶה חָטָאוּ? יֵצְאָה בֵּת קוֹל וְאָמְרָה לוֹ: "עַל תְּהִי צָדִיק הַרְבֵּה". וּבְשָׁעָה שֶׁאָמַר לוֹ שְׂאוֹל לְדוֹאֵג: "סוּב אִתָּה וּפְגַע בַּכֹּהֲנִים", יֵצְאָה בֵּת קוֹל וְאָמְרָה לוֹ: "עַל תִּרְשַׁע הַרְבֵּה".

And he further reasoned: **If the men have sinned, in what way have the animals sinned?**

Why, then, should the Amalekites' livestock be destroyed? **And if the adults have sinned, in what way have the children sinned?** **A Divine Voice** then **came forth and said to him:** "**Do not be overly righteous**" (Ecclesiastes 7:16). That is to say: Do not be more merciful than the Creator Himself, Who has commanded you to do this, for to do so would not be an indication of righteousness but of weakness. At a later time, **when Saul said to Doeg:** "**Turn around and strike down the priests**, and Doeg the Edomite turned around and struck down the priests, and he killed on that day eighty-five men who wore the linen ephod, and he struck Nob the city of priests by the sword, man and woman alike, infants and sucklings alike, oxen and

donkeys and sheep, by the sword” (I Samuel 22:18–19), a Divine Voice came forth and said to him: “Do not be overly wicked” (Ecclesiastes 7:17).

19. Rav Hirsch, Bereishis 18:32

V. 32.—33. Finally, this dialogue — so to call it — between Abraham and the Judge of the World, in which a creature of dust dares to step before the Presence of God with his feelings of justice and finds agreement and approval is a guarantee of the godliness of that voice within us which pleads for the right and for the duty of fidelity of a king.

20. By His Light, Rabbi Aharon Lichtenstein

When there is a conflict between the *tzav* and the moral order, what do we do about it? For us, the answer is perhaps practically difficult, but surely it is conceptually clear and unequivocal. This, after all, is what the *akeida* (sacrifice of Yitzchak—*Bereishit* 22) is all about. Kierkegaard emphasized that the *akeida* represents a conflict between Avraham’s moral sense and the divine command; as far as understanding the problem, he was unquestionably correct. On the one hand, Avraham is commanded to offer his son to God (which, at this point, he understands to mean “Slaughter him,” not “Offer him”). On the other hand, he knows that murder is forbidden. The message of the *akeida* is clear: God’s command takes precedence, in every respect, over our moral sensibility and our conscientious objections.

This is not to say that in such a context there is no room for moral sensibility. Surely, in relating to Halakha, including those areas which one may find morally difficult, there is some role for conscience, some role for the goodness in us, particularly in an interpretive capacity. Conscience does and legitimately can have a role in helping us to understand the content and substance of the *tzav*. In the *Midrash*, Chazal depict Avraham’s thoughts during his three-day journey to the *akeida*. He tried to understand God’s command: perhaps God meant something else. Surely, one can, and presumably should, walk the last mile in order to try in every way to avoid a conflict. But even when one has walked the last mile, at times the conflict may remain, and—as in the *akeida*—the decisive element is clear. It was only a *tzav* of God, or of the angel sent by God, which was able to countermand the command to sacrifice Yitzchak.